

Examen VMBO-BB

2013

tijdvak 1
woensdag 22 mei
9.00 - 10.30 uur

economie CSE BB

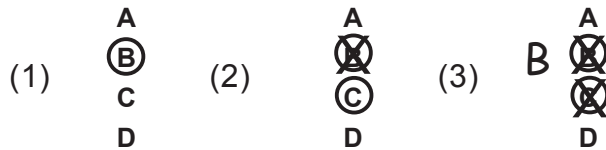
Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 44 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

De pizzatest

Hennie is over drie maanden jarig. Ze wil dan met een paar vriendinnen uit eten gaan bij een pizzeria. Het etentje zal haar ongeveer € 200 gaan kosten, want behalve een lekkere pizza willen de dames natuurlijk ook een toetje en iets te drinken. Hennie heeft op dit moment niet genoeg geld voor het uitje en ze besluit om ervoor te sparen.

- 1p 1 Wat is het spaarmotief van Hennie?
- A Hennie spaart voor een doel.
 - B Hennie spaart voor rente.
 - C Hennie spaart uit voorzorg.

Hennie en haar vriendinnen zijn helemaal wild van de pizza met 4 soorten kaas (quattro formaggi). Hennie woont in Berghem en daar zijn pizzeria's genoeg. Pas geleden heeft er een onderzoek in het Dagblad van het Zuiden gestaan. Hierin werden de pizza's van verschillende restaurants in Berghem vergeleken. Het onderzoek was net zo opgezet als de Consumentenbond dat altijd doet.

- 1p 2 Vul in onderstaande zin het juiste woord in bij 1 en 2. Kies daarbij uit:
- 1 afhankelijk / onafhankelijke
 - 2 consumenten / producenten
- De Consumentenbond is een1..... organisatie die voor2..... artikelen uit dezelfde productgroep met elkaar vergelijkt.

1

2

Hieronder staat de pizzatest van de pizza's met kaas in Berghem.
Bekijk de test goed en beantwoord de volgende vragen.

Restaurant	Prijs	Gewicht in gram	Vetpercentage	Percentage kaas	Krokant	Geur	Smaak	Cijfer testoordeel
New York Pizza Berghem	€ 12,00	420	35%	52%	++	++	++	8
Pizzeria Sardegna	€ 12,50	400	21%	40%	+	---	-	4
La Taverna	€ 12,50	480	31%	47%	++	+/-	++	7
Pizzeria La Luna	€ 11,75	375	33%	47%	-	++	+	6
Italian Affair	€ 11,00	325	17%	51%	+/-	-	+	5
Ristorante Buon Giorno	€ 13,25	420	35%	58%	++	++	++	9

++ = zeer goed, + = goed, +/- = redelijk, - = matig, --- = slecht

2p 3 Hennie en haar vriendinnen vinden het belangrijk dat er veel kaas op de pizza zit.

→ Laat met een berekening zien dat er bij La Taverna 7,2 gram meer kaas op de pizza zit dan bij New York Pizza Berghem.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 1p 4 Hennie en haar vriendinnen bekijken de test. Hieronder staat een aantal uitspraken van Hennie en haar vriendinnen.
→ Geef bij elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
De pizza die het beste uit de test komt, is de pizza van New York Pizza Berghem.		
De pizza met de slechtste geur wordt verkocht bij Pizzeria Sardegna.		

- 1p 5 Hennie en haar vriendinnen besluiten om naar de pizzeria te gaan waar de smaak zeer goed is en de prijs per gram het laagst. “We eten dan in elk geval lekker”, zeggen de jongelui.
Voor welke pizzeria kiezen Hennie en haar vriendinnen?
A voor New York Pizza Berghem
B voor La Taverna
C voor Pizzeria La Luna
D voor Ristorante Buon Giorno

- 1p 6 Eén van Hennies vriendinnen vindt de test maar stom. “Mijn ouders eten ook altijd de pizza quattro formaggi, maar dan bij New York Pizza Berghem. Die pizza is volgens hen de beste van Berghem, maar volgens de test is het niet de beste.”
Waarom is volgens de test de pizza van Ristorante Buon Giorno beter dan die van New York Pizza Berghem?
A De pizza van New York Pizza Berghem is goedkoper dan die van Ristorante Buon Giorno.
B De pizza van New York Pizza Berghem is lekkerder dan die van Ristorante Buon Giorno.
C Voor het testoordeel is het verschil in percentage kaas belangrijker dan het verschil in prijs.
D Voor het testoordeel is het verschil in percentage kaas minder belangrijk dan het verschil in prijs.

Meer smartphones dan gewone gsm's verkocht

Een Samsung Galaxy smartphone. © GETTY

In het tweede kwartaal van 2011 werden in Europese landen 21,8 miljoen smartphones verkocht, tegenover 20,4 miljoen gewone gsm's. Dat meldt de technologiewebsite Engadget.

Samsung verkoopt de meeste smartphones. Van dit merk gingen er in het tweede kwartaal van 2011 maar liefst 13,9 miljoen over de toonbank.

- 1p 7 Hoeveel procent van de smartphones werd in het tweede kwartaal van 2011 verkocht door het merk Samsung?
- A 63,8%
 - B 68,1%
 - C 93,6%

In 2011 was Samsung naast Apple een van de koplopers op het gebied van smartphones. Samsung is een Zuid-Koreaans merk, Apple is Amerikaans. In Nederland werden in 2011 nog geen smartphones gemaakt, maar wel gewone mobiele telefoons. Voor de smartphone is Nederland dus afhankelijk van de import. Zo importeren wij onder andere uit Finland, Zuid-Korea, Amerika en uit Taiwan.

- 1p 8 Hieronder staan enkele beweringen over smartphones.
→ Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Nederland importeert smartphones, omdat Nederland bepaalde grondstoffen niet heeft.		
Nederland importeert smartphones, omdat het buitenland smartphones goedkoper kan leveren.		

Nederland voert niet alleen smartphones in, maar ook gewone mobiele telefoons. Zo importeert Nederland smartphones en gsm's van Nokia uit Finland en van Samsung uit Zuid-Korea. Op sommige van deze producten worden invoerrechten geheven.

- 1p 9 Op welke producten zijn deze invoerrechten van toepassing?
A op producten uit Finland
B op producten uit Finland en Zuid-Korea
C op producten uit Zuid-Korea

De prijs van de geïmporteerde telefoons op de Nederlandse markt is niet alleen afhankelijk van het betalen van invoerrechten, maar soms ook van de wisselkoers.

- 1p 10 Hieronder staan twee beweringen.
→ Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Als de waarde van de won (de munteenheid van Zuid-Korea) stijgt ten opzichte van de euro, wordt de Samsung-smartphone in Nederland goedkoper.		
De prijs van de Finse Nokia-smartphone in Nederland is ook afhankelijk van de wisselkoers van de euro.		

- 1p 11 De **import** van mobiele telefoons heeft invloed op de Nederlandse arbeidsmarkt. De **export** van deze telefoons heeft op zijn beurt ook invloed op de productie en de consumptie van de landen die deze telefoons uitvoeren.
 Hieronder staan twee beweringen.
 → Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Doordat Nederland smartphones importeert neemt de werkloosheid in Nederland altijd toe.		
Doordat Finland smartphones exporteert neemt de consumptie in Finland af.		

- 1p 12 Nederland importeert niet alleen mobiele telefoons voor Nederland zelf, maar ook voor veel andere landen. Door de havens en vliegvelden van Rotterdam en Amsterdam is Nederland belangrijk voor de doorvoerhandel.
 → Leg uit wat met doorvoerhandel wordt bedoeld.

.....

.....

.....

- 1p 13 Smartphones worden niet in Nederland geproduceerd. Toch levert de import ervan werkgelegenheid in Nederland op.
 → Leg uit hoe de import van smartphones leidt tot werkgelegenheid in Nederland.

.....

.....

.....

.....

- 1p 14 NedCar is een bedrijf in het Limburgse Born waar auto's geproduceerd worden. Er werken ongeveer 1.500 mensen. De Japanse eigenaar gaat de autofabriek sluiten. Mogelijk gaat de productie terug naar Japan. De sluiting van NedCar zal gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt in Born en omgeving.

→ Vul de ontbrekende woorden in op de lege plekken in onderstaande zinnen.

Kies daarbij uit de volgende woorden:

dalen / gelijk blijven / overschot / stijgen / tekort

Doordat NedCar ineens 1.500 mensen ontslaat ontstaat er een

..... op de arbeidsmarkt.

Dit kan tot gevolg hebben dat de salarissen bij sommige andere bedrijven

in Born en omgeving

- 1p 15 De directie van NedCar heeft, in samenspraak met UWV/Werkbedrijf, geregeld dat van de 1.500 werklozen er 760 binnen een maand weer aan het werk kunnen bij bedrijven in de buurt.

Hoeveel procent van de mensen blijft er dan **werkloos**?

A 33,6%

B 33,9%

C 49,3%

D 50,7%

- 1p 16 André, een werknemer van NedCar, vindt het maar vreemd. De productie wordt verplaatst naar Japan, maar de lonen zijn daar hoger dan in Nederland.

“Dat kan toch nooit goedkoper zijn”, zo klaagt hij tegen zijn collega's.

→ Geef een reden waarom de eigenaar van NedCar zal besluiten zijn productie toch te verplaatsen naar Japan.

.....

.....

.....

.....

- 1p 17 André en zijn collega's horen op het nieuws dat een andere autoproducent het bedrijf in Born misschien wil overnemen, maar de nieuwe eigenaar zal dan eerst gaan reorganiseren. Daarom zullen veel mensen een cursus moeten volgen om meer te leren over de nieuwe machines waar de nieuwe eigenaar mee wil gaan werken. Hoe noemen we deze vorm van scholing?
- A bijscholing
 - B omscholing
 - C nascholing
 - D training

André wil graag blijven werken en zijn kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Een van de dingen die hij daarvoor wil doen is het volgen van een managementopleiding, want die heeft hij niet. Op deze mbo-opleiding wil hij meer leren over het aansturen van grote groepen personeel.

- 2p 18 Hieronder staan drie stellingen over de arbeidsmarkt.
→ Geef bij elke stelling aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
De arbeidsmarkt bestaat alleen uit mensen die een baan zoeken.		
Met een hogere opleiding heb je meer kans op een hoger salaris.		
Wanneer je personeel aanstuurt heb je een uitvoerende functie.		

- 1p 19 Om te voorkomen dat de fabriek echt zou sluiten, zou de overheid eventueel financieel willen bijspringen. André denkt dat de overheid dit doet, omdat steun van de overheid minder geld kost dan wanneer de fabriek failliet gaat.
→ Geef een argument dat André kan gebruiken om zijn mening te onderbouwen.

.....

.....

.....

AMREF Flying Doctors

AMREF Flying Doctors is een organisatie die aan ontwikkelingshulp in Afrika doet. Zo helpt AMREF ook in Ethiopië. Op de website van AMREF lezen we het volgende:

Er is te weinig goed opgeleid personeel in de gezondheidszorg en vooral op het platteland is er een gebrek aan medische voorzieningen. Bovendien zijn delen van oost- en zuidelijk Afrika zo afgelegen, dat er simpelweg geen arts of verpleegkundige kan komen. Daarom zet AMREF Flying Doctors in Afrika al zijn kennis en ervaring in. Juist ook om mensen voor te lichten over gezond blijven, want voorkomen is nog altijd beter dan genezen. Daarnaast leiden we mensen op en zorgen voor zaken als medicijnen en veilig drinkwater.

Legenda:
■ Ethiopië

- 1p 20 AMREF Flying Doctors doet belangrijk werk in Afrika. Hoe noemen we de vorm van ontwikkelingshulp die AMREF Flying Doctors verzorgt?
- A gebonden hulp
 - B noodhulp
 - C structurele hulp
- 1p 21 Vrijwel alle medicijnen komen uit de westerse landen. AMREF Flying Doctors wil graag dat medicijnen voor Ethiopië makkelijk betaalbaar zijn. Welke maatregel bevordert dat?
- A contingenteringen op medicijnen
 - B exportsubsidies op medicijnen
 - C invoerrechten op medicijnen

Dr. Harrie de Korte is een Nederlandse arts bij AMREF Flying Doctors. Hij verblijft enkele jaren in Ethiopië om een aantal Ethiopiërs op te leiden tot verpleegkundige.

- 2p **22** Geef van de volgende factoren aan of ze van toepassing zijn op inwoners van Nederland of op inwoners van Ethiopië.

	inwoners Nederland	inwoners Ethiopië
beperkte scholing		
hoge levensverwachting		
veel analfabetisme		

- 1p **23** Harrie de Korte leidt in een klein dorpje een aantal Ethiopiërs op tot verpleegkundige. Hij zegt: "Een goede gezondheid is een mensenrecht. En met een goede gezondheid heb je meer kans om uit de vicieuze cirkel van armoede te ontsnappen. Vanuit die overtuiging werkt AMREF Flying Doctors." Harrie de Korte heeft gelijk. Hieronder staan zes verschijnselen:

- 1 armoede
- 2 meer ziekte
- 3 minder werk
- 4 minder gezondheidszorg
- 5 minder inkomen
- 6 armoede

→ Zet deze verschijnselen in een zodanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat. De nummers 1, 3 en 6 zijn al ingevuld.

1 → ... → ... → 3 → ... → 6

- 1p **24** AMREF Flying Doctors is een moderne organisatie. Zij leidt lokale artsen op met behulp van internet. Het internet is dus erg nuttig voor hen. Harrie de Korte is niet altijd gelukkig met deze manier van opleiden. Hij vindt dat je de artsen vooral moet opleiden door bij hen te zijn.

→ Geef een reden waarom AMREF Flying Doctors er toch regelmatig voor zal kiezen om artsen op te leiden via internet.

.....

.....

.....

- 1p 25 Twee keer per jaar komt Harrie de Korte terug naar Nederland. Hij geeft dan lezingen over het werk van AMREF Flying Doctors en probeert mensen over te halen om geld te geven. Dit valt echter niet mee. Heel vaak zeggen mensen het volgende:
 "We kunnen er heel veel geld heen brengen, maar het helpt toch niet." "Er moet iets anders gebeuren".
 Welke van de onderstaande beweringen ondersteunt deze uitspraak het best?
- A De landen in Afrika moeten meer invoerrechten heffen.
 - B De landen in Afrika moeten het tropisch regenwoud beschermen.
 - C De landen in Afrika moeten hun technologische vooruitgang stimuleren.

Bas en Marike budgetteren er op los

Bas en Marike wonen samen met hun 2 jaar oude zoontje Arnoud in Zwolle. Bas is hoofd inkoop bij Apple en Marike werkt als onderwijzeres op een basisschool. Verder hebben Bas en Marike een eigen bedrijf waar ze websites maken. Bas en Marike ontvangen voor Arnoud kinderbijslag.

- 2p 26 Hieronder staan enkele uitspraken over inkomensvormen.
 → Geef bij elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Het inkomen dat Bas en Marike van hun werkgever ontvangen is inkomen uit arbeid.		
De winst die Bas en Marike maken met hun eigen bedrijf is inkomen uit overdrachten.		
De kinderbijslag die Bas en Marike ontvangen voor hun zoontje is inkomen uit bezit.		

- 1p 27 Bas en Marike praten regelmatig over hun uitgaven. Zij hebben een schoenendoos vol met bonnen en rekeningen. Het blijkt dat Marike tijdens het boodschappen doen regelmatig impulsaankopen doet. Volgens Bas kan Marike daar flink op besparen.
 Wat zijn impulsaankopen?
- A aankopen die je niet van tevoren hebt gepland
 - B aankopen die een vrouw doet zonder met haar man te overleggen
 - C aankopen tijdens de grote vakantie
 - D aankopen voor noodzakelijke goederen

De schoenendoos vol met bonnen en rekeningen begint Bas en Marike te irriteren. Ze schakelen een budgetcoach in om orde op zaken te stellen in hun financiële en administratieve chaos.

De budgetcoach geeft hun het dringende advies om de bonnen en rekeningen te sorteren en hun uitgaven te noteren.

Bas en Marike treffen in de schoenendoos de volgende bonnen en rekeningen aan.

1	Ortusbank, hypotheek april	€ 625
2	Ziektekostenverzekering CZ april	€ 230
3	RWE gas, water en elektriciteit, april	€ 156,33
4	Restaurant De Wilde Gans, 4 maart	€ 80
5	Supermarkt Albert Heijn, 6 april	€ 37,30
6	Nationale Nederlanden autoverzekering, 1 april	€ 41
7	Supermarkt Aldi, 13 april	€ 235,85
8	UPC, telefoon en internet april (abonnement is hiervan € 49,95, de rest is eenmalig)	€ 105,87
9	Supermarkt Albert Heijn, 27 april	€ 160
10	Restaurant, De gebraden Haan, 2 mei	€ 87,50

- 2p 28 Verdeel de uitgaven van **april** van Bas en Marike over de verschillende soorten. Noteer het nummer van de bon en de rekening met de juiste bedragen in de juiste kolom.

Uitgaven april in euro's					
vaste lasten		incidentele uitgaven		dagelijkse uitgaven	
nr.	bedrag	nr.	bedrag	nr.	bedrag
totaal	1.102,28		55,92		433,15

- 1p **29** Bas en Marike zijn er financieel flink op vooruit gegaan. Na een paar jaar is hun gezamenlijk inkomen € 5.000 bruto per maand. Ze betalen gemiddeld 30% inkomstenbelasting. Ze zijn van plan een nieuwe auto te kopen en er komt een tweede baby aan.
De maandelijkse uitgaven zijn opgelopen tot € 3.800 per maand.
Bas en Marike hebben daardoor aan het eind van de maand een tekort.
→ Hoe groot is dat tekort? Schrijf je berekening op. Je hoeft geen rekening te houden met kinderbijslag en vakantiegeld.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 1p **30** De budgetcoach confronteert Bas en Marike met de uitkomst van vraag 29. Hun inkomsten zullen steeds verder achterblijven bij hun uitgaven, zeker als ze die nieuwe auto willen kopen en als de tweede baby zich aandient. Na overleg met de budgetcoach besluiten Bas en Marike dat ze gaan bezuinigen. Bas en Marike hebben alleen nog een discussie waarop ze moeten bezuinigen, de vaste lasten of de dagelijkse uitgaven.
Waarop kunnen ze het best bezuinigen en waarom?
- A op de dagelijkse uitgaven, want je kunt je hypotheek verlagen
 - B op de dagelijkse uitgaven, want je kunt wat minder uitgeven in de supermarkt
 - C op de vaste lasten, want daar kun je op elk moment nieuwe afspraken over maken
 - D op de vaste lasten, want dat is het laagste bedrag

Jacco zoekt een leerwerkplek

Jacco is 16 jaar oud en hij is in het bezit van zijn vmbo diploma met een stage-certificaat. In klas 3 en 4 van het vmbo heeft hij door middel van stages enkele weken werkervaring opgedaan. Het komend schooljaar gaat hij de mbo-opleiding Detailhandel niveau 2 volgen bij het ROC. Hij wil daar op een leerwerkplek aan de slag.

1p 31 Jacco is klaar voor deelname aan de arbeidsmarkt en wil later verder in de reclamewereld.

→ Waaruit bestaat de arbeidsmarkt?

Vul de ontbrekende woorden in op de lege plekken in onderstaande zinnen.

Kies daarbij uit de volgende woorden:

- aanbod van
- vraag naar

De arbeidsmarkt bestaat uit alle arbeid door werkgevers

en alle arbeid door de beroepsbevolking.

Jacco wil serieus aan de slag op de arbeidsmarkt. Hij wil in ieder geval niet werkloos worden, want daar zitten veel te veel nadelen aan.

1p 32 Hieronder staan twee beweringen.

→ Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Werkloosheid leidt meestal tot minder sociale contacten.		
Werklozen krijgen een WW-uitkering waardoor hun inkomen gelijk blijft.		

- 2p 33 Jacco let op personeelsadvertenties en heeft zichzelf voor alle zekerheid ook als werkzoekende laten registreren.
 Hieronder staan beweringen over werkzoekenden.
 → Geef bij elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Om voor een uitkering in aanmerking te komen, ben je verplicht om je te laten registreren bij UWV/Werkbedrijf.		
Geregistreerde werklozen zijn tussen de 15 en 65 jaar oud.		
Geregistreerde werklozen staan bij UWV/Werkbedrijf ingeschreven voor een baan van maximaal 12 uur per week.		

Jacco's aandacht wordt getrokken door een advertentie in de plaatselijke Banenkrant. Hij ziet dat er bij de functie van promotiemedewerker wordt uitgegaan van een minimumloon.
 Hieronder staat een tabel met minimumloonbedragen.

Wettelijk minimum(jeugd)loon per 1 januari 2012	Brutobedragen bij een volledige werkweek (38 uur)
Leeftijd	Per maand (in euro 's)
23 jaar en ouder	1.446,60
22 jaar	1.229,60
21 jaar	1.048,80
20 jaar	889,65
19 jaar	759,45
18 jaar	658,20
17 jaar	571,40
16 jaar	499,10
15 jaar	434,00

- 2p 34 Jacco is 16 jaar. Hij gaat 10 uur per week werken.
 → Welk **weekloon** zou Jacco op grond van de minimumjeugdloontabel krijgen? Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

1p 35 Nadat Jacco met behulp van de tabel heeft berekend hoeveel hij per week zou gaan bijverdienen, bedenkt hij nog dat het in de tabel natuurlijk wel gaat om brutoloonbedragen.

Wat betekent brutoloon?

- A Belastingen en premies moeten nog worden ingehouden.
- B Belastingen en premies zijn al ingehouden.
- C Belastingen, premies en nettoloon moeten nog worden ingehouden.

2p 36 Jacco verzucht dat het als jonge schoolverlater logisch is dat je nog weinig werkervaring hebt. Hij vindt het niet eerlijk dat hij daarom een tijdje terug werd afgewezen voor een leuke baan. Gelukkig helpt de overheid een handje.

→ Noem twee maatregelen die de overheid kan nemen om de kansen op werk voor jongeren te vergroten.

1

.....

2

.....

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.